Lieta Nr.C69 2576 20
ECLI:LV:KURT:2020:1104.C69257620.3.S

Spriedums
Latvijas Republikas vārdā
2020.gada 4.novembrī

Kurzemes rajona tiesa
tiesnese L.Laure
ar sekretāri A.Heinacku,
piedaloties prasītājas pārstāvim /pers. A/,
tiesas sēdē Liepājā izskatīja civillietu /pers. B/ prasībā pret Latvijas Republikas Finanšu ministriju par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu, ar trešo personu Saldus novada pašvaldību.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja/pers. B/ (turpmāk – /pers. B/) 2020.gada 8.aprīlī iesniegusi tiesā prasību pret atbildētāju Latvijas Republikas Finanšu ministriju (turpmāk – Finanšu ministrija) par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo būvju īpašumu – dzīvojamo māju ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, piebūvi ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, kūti ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un šķūni ar kadastra apzīmējumu /numurs D/ adresē /adrese A/.

[1.1] Prasībā norādīts, ka /pers. B/ tiesiskā valdījumā atrodas zemesgrāmatā neierakstītas būves – dzīvojamā māja, piebūve, kūts un šķūnis, kas atrodas uz prasītājas īpašumā esošas zemes 5,2 ha platībā /adrese/.

[1.2] Zemes īpašuma tiesības prasītāja ieguvusi, 2008.gada 8.augustā ar Latvijas Hipotēku un zemes banku noslēdzot līgumu Nr.38/P-1165 par zemes izpirkšanu, pamatojoties uz VZD Dienvidkurzemes reģionālās nodaļas (turpmāk – zemes dienests) 2007.gada 13.decembra lēmumu Nr.9A-1.1/S/426 par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu un piešķiršanu īpašumā par samaksu /pers. B/.

[1.3] Prasībā norādīts, ka, saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva (turpmāk – arhīvs) 1991.gada 26.novembrī izsniegto izziņu Nr.A-792, nekustamais īpašums /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā 1939.gada 26.jūnijā bijis īpašumā /pers. G/, kurš miris /miršanas datums/.

[1.4] Saskaņā ar Civillikuma (turpmāk – CL) 404.pantu, /pers. G/ lejupējā pirmās šķiras mantiniece ir /pers. B/, kā tas redzams no zemes dienesta 2007.gada 13.decembra lēmuma Nr.9A-1.1/S/426.

[1.5] Līdz 1920.gadam īpašumā uzcelts koka labības šķūnis un laikā no 1920. līdz 1934.gadam uzcelta dzīvojamā māja, kūts, mūra klēts un pirts, kā norādīts arhīva 2006.gada 11.decembra izziņā Nr.5-D-9801. Ēku īpašnieki uz 1939.gada 26.jūniju norādīti /pers. H/, kurš ir prasītājas vectēvs, mantinieki.

[1.6] Faktiski prasītāja būves lieto kopš 1994.gada 16.augusta, kad kopā ar laulāto /pers. I/ pārcēlusies no Saldus uz dzimto īpašumu /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā, kā to apliecina arhīva 2014.gada 17.marta izziņa N.9-3/D-84.

/pers. B/ deklarējusi savu dzīvesvietu /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā kopš 1994.gada 16.augusta un rūpējas par būvēm kā gādīga un rūpīga saimniece, veicot nodokļu maksājumus un slēdzot līgumus par elektroenerģijas piegādi īpašumam gan 2002.gadā, gan no jauna 2019.gadā. Tādējādi, būves atrodas prasītājas valdījumā ilgāk kā 25 gadus.

Neraugoties uz minēto, /pers. B/ nav iespējams ierakstīt būvju īpašumus zemesgrāmatā vispārējā kārtībā, jo prasītājas rīcībā nav likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" 17. un 21.pantā norādītie dokumenti par ēkām.

[2] Saskaņā ar CL 968.pantu, uz zemes uzceltas un cieši ar to savienotas ēkas ir uzskatāmas par zemes īpašuma daļu. Savukārt, likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta ceturtā daļā paredzēts, ka ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu atbilstoši CL 968.pantam. Citas personas īpašuma tiesības uz šādām ēkām (būvēm) var iegūt, ja tiesa apmierinājusi šo personu prasību atzīt īpašuma tiesības uz attiecīgajiem objektiem.

Prasītāja ieskatā, ēku īpašuma tiesību iegūšanas tiesiskais pamats ir uz tiesiski iegūta valdījuma dibināts ieilgums, atbilstoši CL 1024.panta otrajā daļā noteiktajam, t.i., ka personas, kuras pēc ieilguma noteikumiem (1000.-1022.pants) valdījušas desmit gadu laikā nekustamu īpašumu, kurš zemesgrāmatās uz to vārda nav ierakstīts, ir atzīstamas par tādām, kas ieguvušas šo nekustamo īpašumu ar ieilgumu, un tām ir tiesība un pienākums prasīt šā iegūšanas pamata ierakstīšanu zemesgrāmatās uz sava vārda. Būvju īpašumi atradušies prasītājas nepārtrauktā valdījumā, tātad, atbilst likuma "Par atjaunotās Latvijas Republikas 1937.gada civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 16.panta un CL 1024.panta otrās daļas prasībām.

Prasītāja norādījusi, ka nekustamais īpašums atrodas Saldus novada administratīvajā teritorijā, tādēļ kā trešā persona lietā pieaicināta Saldus novada pašvaldība.

Prasītāja apliecinājusi, ka šo prasību ceļ, būdama ieinteresēta tās apmierināšanā un nelūdz no atbildētājas viņai radīto tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu.

Prasība pamatota uz CL 875.-876., 997.-998., 1006.-1007., 1023.-1024.pantiem un Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) 1., 43., 127.-130.pantiem /l.l.3.-6./.

[3] Atbildētāja Finanšu ministrija 2020.gada 13.maijā iesniegusi rakstveida paskaidrojumu lietā, celto prasību neatzīstot.

Paskaidrojumā norādīts, ka izziņas no zemesgrāmatu nodaļas, Valsts zemes dienesta un pašvaldības par to, ka strīdus būves nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, lietā nav iesniegtas, līdz ar ko secināms, ka nav izpildītas likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta ceturtajā daļā noteiktās prasības, lai ēkas varētu atzīt par zemes īpašnieka īpašumu, atbilstoši CL 968.pantam.

[3.1] Prasībā norādīts, ka būvju īpašumi 1939.gada 26.jūnijā piederējuši /pers. G/, kurš miris /miršanas datums/un, kura likumiskā pirmās šķiras mantiniece ir prasītāja, bet pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecinātu prasītājas mantojuma tiesības. Atbildētājas ieskatā, minēto apliecina arī fakts, ka prasītāja zemes īpašuma tiesības ieguvusi, izpērkot zemi no bankas, nevis mantojot no bijušā īpašnieka. Atbildētājas ieskatā, prasītāja nav pierādījusi prasību, atbilstoši CPL 93.panta pirmajai daļai.

[3.2] Prasītājam īpašuma tiesības var tikt atzītas tikai ar tiesas spriedumu un atbildētājai spēkā esošajos normatīvajos aktos nav piešķirtas tiesības atzīt prasītājam īpašuma tiesības uz īpašumu ārpustiesas kārtībā. Tādējādi, atbildētāja vērsusi tiesas uzmanību, ka juridiskajā literatūrā ar jēdzienu „atbildētājs" tiek saprasta persona civilprocesā, pret ko prasītājs vērš savu prasību (Švābe A., Būmanis A., Dišlers K. Latviešu konversācijas vārdnīca. Pirmais sējums. Rīga, 1927.-1928.-1031.lpp.). Atbildētājs ir puse, kas tiek uzskatīta par atbildīgu (vainojamu) otras puses tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumā. Līdz ar to atbildētājs, ja nevēlas procesu zaudēt, ir spiests aizstāvēties pret celto prasību. Prasības tiesvedības jēga un būtība tomēr galvenokārt izpaužas prasītāja celtās pretenzijās pret atbildētāju, norādot, kā tieši atbildētājs ir veicis vai ir vainojams prasītāja tiesību vai likumīgo interešu aizskārumā (Līcis A. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Rīga, 2003.-25.lpp.). Šajā gadījumā no lietas materiāliem nav secināms, kā tieši atbildētāja aizskar vai ir vainojama prasītājas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumā, tādēļ Finanšu ministrija uzskata, ka prasību pret to celta nepamatoti un tās apmierināšanas gadījumā Finanšu ministrijai nebūtu jācieš CPL 41.-43.pantā paredzētie izdevumi un tie būtu jāuzņemas prasītājam pašam, jo lietā nav iesniegti pierādījumi, ka atbildētāja būtu vainojama prasītāja tiesību aizskārumā. Tiesas izdevumu piedziņa no atbildētājas būtu pretrunā ar CL 1.pantu. Atbildētāja norādījusi, ka arī Senāts 2007.gada 31.janvāra lēmumā lietā Nr.SKA-76/2007 ir atzinis, ka procesuālo normu ievērošana nav pašmērķis. Katra procesuālā norma ir radīta, lai nodrošinātu kāda lietderīga mērķa sasniegšanu. Uz nepieļaujamību piedzīt no atbildētājas tiesāšanās izdevumus līdzīgos apstākļos ir norādījusi arī Augstākā tiesa 2018.gada 29.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-48.

Atbildētājas iebildumi prasībai pamatoti uz CL 1.pantu, CPL 8., 93.panta pirmo daļu, 189. un 193.pantu /l.l.53.-55./.

[4] Trešā persona Saldus novada pašvaldība 2020.gada 19.maijā iesniegusi rakstveida paskaidrojumu lietā, norādot, ka pašvaldībai nav iebildumi prasības apmierināšanai.

[4.1] Tā kā dzīvojamā māja ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, piebūve ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, kūts ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un šķūnis ar kadastra apzīmējumu /numurs D/atrodas uz prasītājai piederošās zemes /adrese/, un nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, saskaņā ar likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta ceturto daļu un Civillikuma 968.panta noteikumiem, tās uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu. Pašvaldība uzskata, ka prasībā norādītie argumenti un tai pievienotie dokumenti apliecina prasībā ietvertā prasījuma par īpašuma tiesību atzīšanu pamatotību, kuras izvērtēšana ir tiesas ziņā /l.l.70./.

[5] Prasītājas pārstāvis /pers. A/ tiesas sēdē celto prasību uzturēja pilnā apmērā un tās pamatojumam sniedza paskaidrojumus, atbilstoši prasībā norādītajiem apstākļiem. /pers. A/ norādīja, ka atbildētājas iebildumiem nav tiesiska pamata, jo lietā iesniegtie rakstveida pierādījumi apliecina prasībā norādīto, tādējādi atbildētājas izteiktie iebildumi noraidāmi.

[6] Atbildētāja un trešā persona lūgušas izskatīt lietu tiesas sēdē bez pārstāvju klātbūtnes /l.l.55., 77.-78./.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" 22.pantu, 2020.gada 20.maijā oficiālā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un Kurzemes rajona tiesā publicēts sludinājums, aicinot personas, kurām ir kādi iebildumi pret prasību, pieteikt tos tiesā trīs mēnešu laikā no paziņojuma publicēšanas dienas, izskaidrojot, ka uzaicinājuma termiņā nepieteiktās tiesības un prasības tiks atzītas par spēkā neesošām un dzēstas /l.l.85./. Nekādi iebildumi sakarā ar sludinājumu norādītā laikā tiesā nav iesniegti.

[8] Novērtējot lietā iesniegtos rakstveida pierādījumus /l.l.7.-21., 25.-30., 36.-40., 63.-67../ kopumā, atbildētājas un trešās personas rakstveida paskaidrojumos tiesai norādītos apstākļus, ievērojot to, ka, izņemot atbildētāju Finanšu ministriju, citas personas nekādus iebildumus pret prasību nav izteikušas ne tiesas noteiktā termiņā, ne arī līdz lietas iztiesāšanai, pierādījumi lietā nav apstrīdēti, tiesa atzīst prasību par pamatotu un apmierināmu.

Saskaņā ar CPL 93.panta pirmo daļu, katrai pusei jāpierāda fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus un iebildumus. Puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā, saskaņā ar CPL 10.pantu. Ievērojot CPL 96.panta piekto daļu, pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

[8.1] Kā redzams no prasības pieteikumam pievienotajiem dokumentiem un Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datiem, būves: dzīvojamā māja ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, piebūve ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, kūts ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un šķūnis ar kadastra apzīmējumu /numurs E/ atrodas uz prasītājas īpašumā esošas zemes 5,2 ha platībā /adrese/, kadastra numurs /numurs F/, reģistrēts Kurzemes rajona tiesas Jaunlutriņu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs G//l.l., 21.-22., 63.-66./.

Zemes īpašuma tiesības prasītāja ieguvusi, 2008.gada 8.augustā a r Latvijas Hipotēku un zemes banku noslēdzot līgumu Nr.38/P-1165 par zemes izpirkšanu, pamatojoties uz zemes dienesta 2007.gada 13.decembra lēmumu Nr.9A-1.1/S/426 par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu un piešķiršanu īpašumā par samaksu /pers. B/, kura ir bijušā zemes īpašnieka /pers. P/, kurš miris /miršanas datums/, meita – likumiskā lejupējā pirmās šķiras mantiniece, atbilstoši CL 404.pantam /l.l.86./.

[8.2] No 1991.gada 26.novembrī izsniegtās arhīva izziņas Nr.A-792 redzams, ka nekustamais īpašums /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā 1939.gada 26.jūnijā bijis īpašumā /pers. G/, kurš miris /miršanas datums/.

Līdz 1920.gadam īpašumā uzcelts koka labības šķūnis un laikā no 1920. līdz 1934.gadam uzcelta dzīvojamā māja, kūts, mūra klēts un pirts, kā norādīts arhīva 2006.gada 11.decembra izziņā Nr.5-D-9801.

[8.3] Prasītāja būves lieto kopš 1994.gada 16.augusta, kad kopā ar laulāto pārcēlusies no Saldus un dzimto īpašumu /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā, kā redzams no arhīva 2014.gada 17.marta izziņas N.9-3/D-84.

Kopš minētā laika /pers. B/ deklarējusi savu dzīvesvietu /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā, veic nodokļu maksājumus un apsaimnieko īpašumu, ko apliecina lietā iesniegtie līgumi slēdzot līgumus par elektroenerģijas piegādi īpašumam jau kopš 2002.gada, gan vēlākā laika periodā. Tādējādi, lietā nav arī strīda, ka /pers. B/ labā ticībā nepārtraukti valdījusi nekustamo īpašumu ilgāk kā 25 gadus.

[9] Saskaņā ar CL 968.pantu, uz zemes uzceltas un cieši ar to savienotas ēkas ir uzskatāmas par zemes īpašuma daļu. Savukārt, likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta ceturtā daļā paredzēts, ka ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu atbilstoši CL 968.pantam.

[10] Saldus novada pašvaldība rakstiski apliecinājusi, ka strīdus ēkas nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti /l.l.72./.

[11] Saskaņā ar likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 16.pantu, īpašuma iegūšanai ar ieilgumu (CL 998., 1031.panta) ieilguma termiņš (1023.-1024.pants) sāk tecēt ar 1992.gada 1.septembri neatkarīgi no tā, kad fiziskā vai juridiskā persona, kura pretendē lietu iegūt īpašumā uz ieilguma pamata, ieguvusi to savā valdījumā.

Saskaņā ar CL 876.pantu, valdījums ir īpašuma tiesībai atbilstoša faktiska vara par lietu un labticīgs valdītājs ir tas, kas pārliecināts, ka nevienam citam nav vairāk tiesību valdīt lietu, kā viņam.

CL 998.pantā noteikts, ka ar ieilgumu lietu iegūst par īpašumu, ja ieguvējs to valdījis likumā noteiktu laiku kā savu, ievērojot arī citus likumiskus nosacījumus.

Atbilstoši CL 999.panta nosacījumiem, lai valdījums nodibinātu īpašumu ar ieilgumu, ir vajadzīgi:

1) priekšmets, ko var iegūt ar ieilgumu (1000.-1005.pants);

2) tiesisks pamats (1006.-1012.pants);

3) valdītāja laba ticība (1013.-1017.pants);

4) nepārtraukts valdījums (1018.-1022.pants);

5) noteiktā laika notecējums (1023. un 1024.pants);

6) lietas īpašnieka tiesiska iespēja izlietot savu tiesību uz lietu (1025.-1029.pants).

Izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, uzskatāms par pierādītu prasītājas augstāk norādīto nekustamo īpašumu tiesisks valdījums un tā turpināšanās, atbilstoši CL 1030.-1031.panta nosacījumiem.

CL 1024.pantā noteikts – kas pēc ieilguma noteikumiem (1000.-1022.pants) valdījis 10 gadu laikā nekustamu īpašumu, kurš zemesgrāmatās uz viņa vārda nav ierakstīts, tas atzīstams par tādu, kas ieguvis nekustamo īpašumu ar ieilgumu, un tam ir tiesība un pienākums prasīt šā iegūšanas pamata ierakstīšanu zemesgrāmatās uz savu vārdu.

[12] Tiesa konstatē likumā noteiktos priekšnosacījumus prasītājas īpašuma tiesību iegūšanai uz būvēm: dzīvojamo māju ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, piebūvi ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, kūti ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un šķūni ar kadastra apzīmējumu /numurs E/, kas atrodas uz prasītājas īpašumā piederošās zemes 5,2 ha platībā /adrese/, - uz ieilguma pamata.

Izvērtējo šos apstākļus, atbildētājas iebildumi pret prasību atzīstami par noraidāmiem un prasība uz tajā norādītā materiāli tiesiskā pamata apmierināma.

[13] Prasītāja veikusi valsts nodevas EUR 155,04 un ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu EUR 8,57 samaksu /l.l.42./, lūdzot tiesu nelemt par šo izdevumu piedziņu no atbildētājas. Pārējā daļā EUR 200 apmērā no nodevas samaksas valstij prasītāja atbrīvota, daļēji apmierinot /pers. B/ lūgumu, 2020.gada 20.aprīlī pieņemot attiecīgu lēmumu, pamatojoties uz CPL 43.panta ceturto daļu. Saskaņā ar CPL 42.panta ceturto daļu, šo izdevumu samaksu uzņemas valsts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz teikto un CPL 189.-193., 199.panta,

tiesa nosprieda:

apmierināt prasību pilnīgi.

Atzīt /pers.B/, pers.kods /personas kods/, īpašuma tiesības uz nekustamo būvju īpašumu – dzīvojamo māju ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, piebūvi ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, kūti ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un šķūni ar kadastra apzīmējumu /numurs D/adresē /Nosaukums A/ Jaunlutriņu pagastā, Saldus novadā.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 (divdesmit) dienu laikā apelācijas kārtībā Kurzemes apgabaltiesā, sūdzību iesniedzot Kurzemes rajona tiesā.

Spriedums sastādīts un pieejams tiesas kancelejā 2020.gada 4.novembrī, kas uzskatāms
par sprieduma pasludināšanas datumu.

Tiesnese L.Laure